

Privacy als deugd

Bart van der Sloot promoveerde op 30 juni 2017 aan de Universiteit van Amsterdam op het proefschrift *Privacy as virtue: moving beyond the individual in the age of big data*. Zijn promotoren waren: prof. dr. Nico van Eijk en prof. dr. Beate Roessler.

Nieuwe technologische mogelijkheden maken het mogelijk om op grote schaal gegevens te verzamelen, te verwerken en te gebruiken. Dat gebeurt op het internet, bijvoorbeeld via gepersonaliseerde advertenties, zoekresultaten en nieuwsberichten. Ook in het dagelijks leven zijn steeds meer toepassingen datagedreven. **Camera's worden uitgerust met hitte-** en geluidssensoren en steden veranderen in zogenoemde *smart cities*, waardoor gemeentes en bedrijven mogen experimenteren met gedragsbeïnvloeding op burgers. Kan rood straatlicht mensen in uitgaansgebieden minder agressief maken; worden ze van mandarijnengeur relaxter? Alles wordt gemeten, opgeslagen en verwerkt door complexe algoritmes en computergestuurde statische analyse. Steeds meer wordt de wereld bepaald door technologische toepassingen als Big Data; steeds meer komt de privacy onder druk te staan.

Het huidige privacy paradigma is globaal gezien gebaseerd op vier pijlers: (1) De natuurlijk persoon heeft een subjectief recht om voor zijn privacy op te komen. (2) Het recht op privacy beschermt primair de individuele belangen van het rechtssubject, zoals zijn individuele autonomie, persoonlijke vrijheid en menselijke waardigheid. (3) Om tot een uitkomst te komen worden doorgaans de belangen tegen elkaar afgewogen, bijvoorbeeld de nationale veiligheid tegen het recht op privacy. (4) Er ligt een grote nadruk op regulering en bescherming van privacy via het juridische.

De ontwikkelingen van Big Data zetten dit paradigma steeds meer onder druk: (1) Er zijn simpelweg zoveel dataverwerkingsprocessen die mogelijk de persoonsgegevens van een burger bevatten dat het voor het datasubject vrijwel ondoenlijk wordt telkens na te gaan of dit legitiem is of niet. (2) Steeds moeilijker is het bij Big Data processen om het individuele belang dat op het spel staat te onderbouwen en te staven. (3) Doordat de individuele belangen steeds moeilijker te duiden zijn, wordt het ook steeds lastiger deze af te wegen tegen de eventuele maatschappelijke belangen die met de dataverwerking zijn gemoeid. (4) Tot slot komt ook de focus op de juridische regulering onder druk te staan, onder andere omdat het bij Big Data processen vaak niet zozeer gaat om juridische rechten die worden ondermijnd, maar om meer algemene, maatschappelijke waarden.

Het proefschrift van Van der Sloot gaat terug naar de deugdethiek van Aristoteles om een alternatief voor dit op individuele rechten gebaseerde model te vinden. Privacy als deugd brengt met zich mee dat dataverwerkers plichten hebben om goed om te gaan met de data, ook als daar geen direct individueel belang mee is gemoeid. Ook is er een plicht om het goede na te streven, in het geval van de wetgever bijvoorbeeld het garanderen van de maximale vrijheid en persoonlijke ontplooiing van burgers. Op basis hiervan ontwikkelt Van der Sloot een drielagen model voor de regulering van nieuwe data-gestuurde processen en applicaties.

Ten eerste zijn er de minimumplichten. Bij overheden gaat het dan bijvoorbeeld om de verplichting om geen **onnodige dataverzamelingsprogramma's in te richten en om dataverwerkingsinstanties, zoals** inlichtingendiensten, niet buiten de wetgevende en/of rechtsprekende macht te plaatsen. Als deze minimumplichten niet in acht worden genomen, dan kunnen hier ook burgerrechtenorganisaties tegen opkomen of kan er een algemeen belang actie worden gestart, omdat het niet gaat om de bescherming van individuele belangen, maar om randvoorwaarden voor het gebruik van macht.

Ten tweede zijn er de subjectieve rechten van de natuurlijke persoon, waarmee hij zijn individuele belangen kan beschermen en juridisch kan afdwingen. Deze rechten correleren aan de plichten van anderen om deze rechten te respecteren. Het bestaande paradigma **blijft dus van kracht, omdat dit goed werkt voor de meeste 'small data'** processen, zoals wanneer een dokter informatie van de patiënt verwerkt.

Ten derde streven deugdzame dataverwerkers naar de maximale vrijheid en ontplooiing van individuen. Criminaliteitscijfers waaruit blijkt dat in bepaalde wijken meer misdrijven worden gepleegd dienen bijvoorbeeld niet alleen te worden ingezet voor surveillance en repressiedoelinden, maar ook om de achterliggende redenen voor deze problematiek te verhelpen.

Bart van der Sloot

Privacy as virtue: moving beyond the individual in the age of big data

School of Human Rights Research Series, volume 81

Intersentia 2017, vi + 230 p., € 65

ISBN 978 17 8068 505 2